

УДК 332.122:330.3

ВПЛИВ МІГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ НА ФОРМУВАННЯ РЕГІОНАЛЬНОГО РИНКУ ПРАЦІ

Бойченко Е.Б., Дроботенко Я.М.

THE IMPACT OF MIGRATION PROCESSES ON THE FORMATION OF THE REGIONAL LABOR MARKET

Boichenko E. B., Drobotenko Ya.M.

У статті обґрунтовано, що формування регіонального ринку праці відбувається під впливом міграційних процесів працездатної частини населення. Доведено, що міграційні процеси змінюють не лише загальний обсяг пропозиції робочої сили, а й її якість. Міграційні процеси мають неоднозначний вплив на формування статево-вікової та освітньо-професійної структури ринку праці. Так міграція може активно й швидко впливати на демографічну ситуацію, зменшуючи або збільшуючи чисельність населення, його статево-вікову структуру, змінюючи умови його відтворення. Процеси трудової міграції мають як позитивні, так і негативні наслідки. До позитивних належать суттєве зниження напруженості на регіональному ринку праці, зменшення обсягів реєстрованого та прихованого безробіття; збільшення доходів окремо взятих сімей, регіонів та держави в цілому. До негативних слід віднести втрату частини трудового потенціалу території.

Ключові слова: трудова мобільність, міграційні втрати, вимушені мігранти, сальдо міграції, міграційні настрої

Вступ. Функціонування національного та регіонального ринків праці відбувається в умовах активізації трудової міграції населення. Це зумовлено змінами, що відбуваються майже у всіх сферах життєдіяльності суспільства.

Постановка проблеми. Важливою складовою при дослідженні формування та функціонування регіонального ринку праці є оцінка міграційних потоків населення, особливо це стосується працездатної її частини.

Існуючі негативні тенденції розвитку соціально-економічних процесів отримали стійкий характер та відобразились, передусім, у високому рівні безробіття; низькій ціні робочої сили, і як наслідок, низькому рівні доходів основної маси населення; на дисбалансі між попитом та пропозицією робочої сили, обмежених можливостях для ефективної зайнятості. Підсилювання цих проблем відбувається на тлі проведення антитерористичної операції на Сході України, політичною нестабільністю у суспільстві та ще

безліч чинників, які призвели до активізації трудової міграції населення не тільки за межі держави, але й з одного регіону України до іншого.

Наслідками цих процесів є не тільки збільшення обсягів міждержавної міграції, а також є і концентрація людей у великих промислових містах (де рівень і якість життя вищий, а рівень безробіття значно менший) та обезлюднення малих міст і сільських поселень; залежності економічної системи від тіньового бізнесу та інших негативних явищ, які, у свою чергу, стали причинами різкого загострення криміногенної ситуації.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Міграція, як одна з основних складових функціонування ринку праці, розглядається у роботах українських вчених, таких як С.І. Бандура, Д.П. Богиня, І.К. Бондар, С.І. Дорогунцов, Е.М. Лібанова, І.Л. Петрова, Л.С. Шевченко та інші.

У даний час дослідження процесів формування та розвитку трудової міграції населення, особливо це стосується Східних регіонів України, набувають першочергового значення. Отримана інформація повинна бути врахована при вирішенні економічних, соціальних, а також і політичних проблем цих територій. Отже, проведення систематичного спостереження за трудовою міграцією населення є доцільно обґрунтованим.

Метою статті є визначення впливу міграційних процесів на формування регіонального ринку праці.

Результати досліджень. Протягом усього періоду перебування України у складі СРСР трудова міграційна населення утримувалася на високому рівні.

Так з початку Великої Вітчизняної війни відбулася масова евакуація людей, особливо з міст України, у східні регіони СРСР. Зі своїх поселень примусово були вивезені німці та татари. Також мало місце насильницьке вивезення молоді з окупованих територій України на роботу в Німеччину [1, с. 4].

В перші післявоєнні роки широкого розвитку були організовані переселення – вербування робочої сили на новобудови Східних районів колишнього Союзу та освоєння цілинних земель, будівництво Байкало-Амурської магістралі, а також продовжилось насильницьке вивезення (депортація) з території України окремих етнічних груп та політрепресованих осіб. Із часом на зміну організованим міграціям прийшли стихійні індивідуальні переїзди, у яких також було задіяно багато людей. Цьому сприяла наявність робочих місць в країні, внаслідок чого громадяни колишнього Союзу мали впевненість в отриманні роботи, а отже, і засобів існування після переїзду і тому відносно легко наважувались на міграцію [2, с. 340].

Вплив міграцій на загальну чисельність населення України упродовж 1960 – 1980 рр. був незначним, однак на якісний склад населення – однозначно негативним. Протягом 1959-1989 рр. чисельність населення України завдяки міграціям зростала менш ніж на 1% за десятиліття, тоді як внаслідок дії міграційного фактора чисельність чоловіків віком 20-29 років зменшувалася за кожний міжпереписний період на 5-6%, кількість жінок того ж віку – на 2%. Натомість чисельність осіб молодших пенсійних вікових груп (чоловіки 60-69, жінки 55-69 років) протягом 1959-1970 рр. внаслідок міграцій зросла більш як на 4%, протягом наступного міжпереписного періоду – на 2% і лише у 80-х рр. минулого сторіччя цей процес призупинився [3, с. 42].

Зі здобуттям незалежності принципово змінились і міграційні процеси в Україні та їх вплив на соціально-економічний розвиток. Якщо на початку дев'яностих років багато українців та представників національних меншин, які раніше проживали в Україні (кримські татари, вірмени, болгари, греки, німці та інші), почали повертатись (репатріюватись) на свою батьківщину і сальдо міграції було додатнім (у 1992 році, наприклад, воно становило понад 282 тисячі осіб), то уже в 1993 році потік репатріантів майже припинився і сальдо міграції стає від'ємним [1, с. 4].

Наприкінці ХХ ст. міграційні процеси відбувалися за нових політичних, правових та економічних умов, пов'язаних з виникненням нових незалежних держав, ринковими реформами, входженням України до міжнародної системи обміну населенням. Перший Всеукраїнський перепис населення зафіксував 118,8 тис. осіб, чие місце роботи знаходиться за межами України. Це лише незначна частина реальної сукупності зовнішніх трудових мігрантів (1-5 млн. за різними оцінками), хоча втричі більша від контингенту, зафіксованого службами працевлаштування [2, с. 345].

Встановлено, що за період 1993-2016 рр. міграційні втрати населення регіону склали понад 200 тис. осіб (рис.).

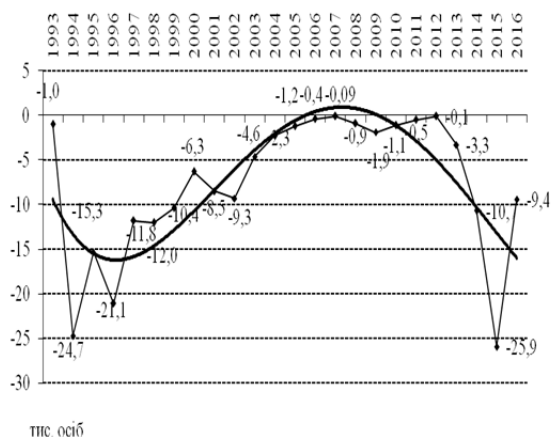

Рис. Міграційні втрати населення Донецької області за період з 1993 по 2016 рр.

З початку конфлікту на Донбасі відбулася суттєва втрата та руйнування виробничого потенціалу Донецької та Луганської областей. Збройний конфлікт на сході України і тимчасова окупація Автономної Республіки Крим спричинили масову зовнішню і внутрішню міграцію населення. Основні виклики, пов'язані з вимушеним переміщенням громадян, спричиняють зростання навантаження на локальних ринках праці, виникнення проблем розміщення, працевлаштування, фінансового забезпечення, медичного обслуговування, психологічної реабілітації, соціальної інтеграції вимушених мігрантів на місцевому рівні.

Починаючи з 2014 р. підтверджені міграційні втрати Донбасу в наслідок проведення АТО перевищують 1,5 млн. осіб, ще кількості тисяч внутрішньо переміщені особи є незареєстрованими. Загострення ситуації на сході країни може призвести до нової хвилі вимушеної міграції населення. Спостерігаються ознаки руйнівної дезурбанізації Донецької області. У зв'язку з переселенням частини жителів постраждалих територій середня щільність населення зменшилася на 20 %, що є критичним з огляду на перспективи відновлення потенціалу поселень Донбасу. Окремі монофункціональні міста перебувають на межі незворотної деградації через закриття містоутворювальних підприємств. Висока частка селищ у поселенській структурі цих областей на тлі втрати значної частини населення внаслідок внутрішнього переміщення ускладнює їх майбутнє відновлення [4, с. 174, 177].

За інформацією Міжвідомчого координаційного штабу з питань соціального забезпечення внутрішньо переміщених осіб (ВПО), станом на 9 травня 2017 р. отримана наступна інформація. З початку проведення на Сході України антитерористичної операції, з тимчасово окупованої території та районів проведення АТО у інших регіонах України тимчасово розміщено 1 млн. 157 тис. 289 осіб, з яких 193 тис. 11 дітей та 545 тис. 673 особи з інвалідністю та похилого віку, у тому числі з Донецької і Луганської областей 1 млн. 134 тис. 445 осіб

та Автономної Республіки Крим і міста Севастополь 22 тис. 844 особи [5].

За інформацією ООН у справах біженців, найбільшу кількість ВПО розміщено в районах, що безпосередньо оточують зону, охоплену конфліктом, – у підконтрольних районах Донецької (535,4 тис. осіб) та Луганської (210,9 тис. осіб) областей, а також у м. Києві (105,1 тис. осіб), Харківській (185,6 тис. осіб), Дніпропетровській (72,2 тис. осіб) та Запорізькій (99,3 тис. осіб) областях [6].

Внаслідок географічної близькості, родинних зв'язків, проросійської орієнтації частини мешканців Донецької та Луганської областей значна частина вимушених мігрантів із зони конфлікту на сході країни виїхала до Росії. За даними Федеральної міграційної служби РФ, у 2015 р. за різних причин на території Росії було зареєстровано 2,5 млн. громадян України, або майже на мільйон більше, ніж на 1 січня 2014 р. На кінець 2015 р. на обліку перебували 273 громадянина України, яким було надано статус біженця, і 311 тис. тих, які користувалися тимчасовим притулком [7].

Міграційні процеси мають неоднозначний вплив на формування статево-вікової та освітньо-професійної структури ринку праці. Так міграція може активно й швидко впливати на демографічну ситуацію, зменшуючи або збільшуючи чисельність населення, статево-вікову структуру населення, змінюючи умови його відтворення. Міграційна активність населення характеризується двома закономірностями. Перша формує додатне сальдо міграції, що говорить про привабливість території для життєдіяльності, друга – від'ємне сальдо, що свідчить про наявність як соціальних, так і економічних проблем на даній території. Міграційні процеси істотно впливають на суспільний поділ праці й рівень її оплати, розподіл і перерозподіл робочої сили, а також на рівень соціальної напруженості в регіонах з тривалим та інтенсивним припливом людей. На жаль, кількісні характеристики міграційного обороту рідко розглядаються в органічному зв'язку з його конкретними соціальними наслідками, які можуть бути як позитивними, так і негативними.

Аналіз структури міграції населення України свідчить про те, що за досліджуваний період відбулися зміни в інтенсивності й напрямі міграційних потоків. Динаміка втрат чисельності населення країни через міграцію має тенденцію до зменшення, хоча і присутні певні коливання. Слід врахувати те, що основна частка учасників цих процесів доводиться на працездатну частину населення.

Однак варто зазначити, що Державна статистика фіксує тільки мізерну частину мігрантів, дані про яких отримує від органів внутрішніх справ. Отже, за результатами дослідження можна стверджувати, що міграційні процеси в Донецькій області характеризуються негативним сальдо міграції. Проте слід врахувати і той факт, що міграційні процеси відображаються не тільки на чисельності населення, але і на його статево-віковій структурі.

Згідно з дослідженнями Міжнародної організації з міграції кожен другий молодий українець віком від 20 до 35 років виявляє бажання емігрувати з України. Кількість виїздів українців до Євросоюзу продовжує зростати – 10,5 млн. в 2014 р., 12,5 млн. в 2015 р. Так, у 2015 р. українців, які проживають на території ЄС нараховувалось 905,2 тис. Вони становили понад 6% іноземців із третіх країн на території Євросоюзу. Найбільше українців проживало в Італії (238 тис.), Польщі (336 тис.), Німеччині (112 тис.), Чеській Республіці (113 тис.) та Іспанії (84 тис.). Щодо трудової міграції українців, то за даними МОМ у 2014–2015 рр. За кордоном перебувало близько 700 тис. українських трудівників. За даними цього ж дослідження, серед трудових мігрантів переважають чоловіки, найчисленнішими серед них є особи 30–44 років (понад 40%), більшість мігрантів походить із областей заходу країни. 41% трудових мігрантів мають середню або середню спеціальну освіту, 36% – вищу освіту. Основні країни призначення працівників-мігрантів – Польща, Російська Федерація, Чеська Республіка та Італія. На них припадає близько 80% загальних потоків короткострокових та довгострокових трудових мігрантів з України [9].

Аналіз динаміки міграційних процесів Донецької області за віковим складом населення свідчить про те, що основна частка учасників цих процесів припадає на працездатну частину населення. Встановлено, що інтенсивність міграційних процесів населення різного віку неоднакова. Найбільш рухомою групою виявилася переважно молодь у віці від 15 до 24 років (48,48 % від загального числа мігрантів), саме тоді, коли закінчена школа і в планах здобування професійної освіти та працевлаштування.

У віковій категорії 25–29 років кількість переміщень нижча, ніж у попередньої вікової групи, проте її питома вага досить значна – 9,84 %. Традиційно, саме в цьому віці закінчується здобування освіти й відбувається активний пошук роботи. Також на інтенсивність міграційних процесів робить вплив і ментальність суспільства, зокрема, відповідальність за виховання й навчання дітей, налагодження сімейного побуту та ін. У вікових групах 30–39 і 40–49 років інтенсивність міграційних процесів істотно знижується, що пояснюється наявністю постійного місця роботи, необхідної кваліфікації для виконання професійних обов'язків, перспективами кар'єрного зростання, здобуванням другої вищої освіти, обумовленої виробничою необхідністю і тому подібне.

Вікова група 50–59 років, яка є передпенсійною, характеризується низькою інтенсивністю міграційних процесів. Це пов'язано низькою конкурентоспроможністю на ринку праці, погіршенням стану фізичного здоров'я, обмеженістю професійного розвитку тощо.

Доведено, що негативними наслідками міграційних процесів є, перш за все, відтік працездатної частини населення, зокрема, відтік молоді, який становить 65 % від загального числа вибулих. Ці про-

цеси сприяють збільшенню питомої ваги осіб старших вікових груп у структурі населення Донецької області. А це, у свою чергу, є серйозною соціально-демографічною проблемою суспільства.

Таким чином, можна вважати, що важливою проблемою сучасного українського суспільства слід вважати посилення міграційних настроїв, особливо це стосується молоді. Спробам вирішити життєві проблеми у спосіб працевлаштування за кордоном сприяє й набутий українцями досвід роботи за межами держави, потужні міграційні мережі, що сформувалися впродовж останніх десятиліть. Опитування, проведене на замовлення Міжнародної організації з міграції навесні 2015 року, показало, що 8% українців планують найближчим часом знайти роботу за кордоном або вже її знайшли. За даними аналогічного дослідження 2011 р., таких було 6% [9].

За різними експертними оцінками (точних даних не існує), за кордоном знаходиться від 2,5 млн. до 8 млн. трудових мігрантів. З іншого, збільшується потік мігрантів, в основному, нелегальних, в Україну. За таких умов, виникає нагальна потреба глибокого дослідження процесів еміграції та імміграції, що відбуваються на теренах України, а також їхнього впливу на майбутнє України.

Трудові міграції зменшують напругу на ринку праці. За відсутності працевлаштування за кордоном чисельність безробітних більш ніж удвічі перевищила б їх фактичну кількість. За даними різних опитувань, заробітки трудових мігрантів за кордоном у три-чотири рази вищі за середню заробітну плату в Україні. Зароблені під час трудової міграції кошти спрямовуються переважно на споживання, що сприяє покращенню якості життя сімей мігрантів, скороченню бідності, а також стимулює розвиток економіки завдяки підвищенню платоспроможного попиту. Згідно з результатами дослідження фінансових надходжень, пов'язаних з міграцією, та їхнього впливу на розвиток України, проведеного МОМ у 2014-2015 р., перекази мігрантів в Україну становлять майже половину бюджету домогосподарств, які мають у своєму складі довгострокових трудових мігрантів, і 60% бюджету тих, члени яких практикують короткострокову трудову міграцію. За даними цього ж дослідження, майже кожен п'ятий довгостроковий мігрант висловив інвестиційні наміри, віддаючи перевагу інвестиціям у свої місцеві громади в Україні та в такі сектори, як будівництво, туризм і роздрібна торгівля [9].

За даними ЮНЕСКО, в період з 2000 по 2012 р. чисельність українських студентів за кордоном збільшилась у понад чотири рази і сягнула 37 тис. Особливо стрімко вона зростала в країнах, куди спрямовано потоки трудової міграції. Упродовж останніх двох років зростання чисельності українців, які виїхали на навчання за кордон, прискорилося. За даними щорічного моніторингу кількості українських громадян, які навчаються у закордонних університетах на денній формі навчання, що здійснюється аналітичним центром CEDOS (охоплює 34 країни сві-

ту), у 2013/2014 навчальному році за кордоном навчалися вже 47724 громадян України. Найбільше з них у Польщі (15 тис.), Німеччині (9 тис.), Росії (6 тис.), Канаді (2 тис.), Чехії (2 тис.), Італії (1,9 тис.), США (1,5 тис.), Іспанії (1,4 тис.), Франції (1,3 тис.), Великобританії (1 тис.) [9].

За різними експертними оцінками (точних даних не існує), за кордоном знаходиться від 2,5 млн. до 8 млн. трудових мігрантів. З іншого, збільшується потік мігрантів, в основному, нелегальних, в Україну. За таких умов, виникає нагальна потреба глибокого дослідження процесів еміграції та імміграції, що відбуваються на теренах України, а також їхнього впливу на майбутнє України.

Трудові міграції зменшують напругу на ринку праці. За відсутності працевлаштування за кордоном чисельність безробітних більш ніж удвічі перевищила б їх фактичну кількість. За даними різних опитувань, заробітки трудових мігрантів за кордоном у три-чотири рази вищі за середню заробітну плату в Україні. Зароблені під час трудової міграції кошти спрямовуються переважно на споживання, що сприяє покращенню якості життя сімей мігрантів, скороченню бідності, а також стимулює розвиток економіки завдяки підвищенню платоспроможного попиту. Згідно з результатами дослідження фінансових надходжень, пов'язаних з міграцією, та їхнього впливу на розвиток України, проведеного МОМ у 2014-2015 р., перекази мігрантів в Україну становлять майже половину бюджету домогосподарств, які мають у своєму складі довгострокових трудових мігрантів, і 60% бюджету тих, члени яких практикують короткострокову трудову міграцію. За даними цього ж дослідження, майже кожен п'ятий довгостроковий мігрант висловив інвестиційні наміри, віддаючи перевагу інвестиціям у свої місцеві громади в Україні та в такі сектори, як будівництво, туризм і роздрібна торгівля [10].

Висновок. Міграційні процеси мають неоднозначний вплив на формування статеві-вікової та освітньо-професійної структури ринку праці. Так міграція може активно й швидко впливати на демографічну ситуацію, зменшуючи або збільшуючи чисельність населення, статево-вікову структуру населення, змінюючи умови його відтворення. Міграційна активність населення характеризується двома закономірностями. Перша формує додатне сальдо міграції, що говорить про привабливість території для життєдіяльності, друга – від'ємне сальдо, що свідчить про наявність як соціальних, так і економічних проблем на даній території. Міграційні процеси істотно впливають на суспільний поділ праці й рівень її оплати, розподіл і перерозподіл робочої сили, а також на рівень соціальної напруженості в регіонах з тривалим та інтенсивним припливом людей. На жаль, кількісні характеристики міграційного обороту рідко розглядаються в органічному зв'язку з його конкретними соціальними наслідками, які можуть бути як позитивними, так і негативними.

Обґрунтовано, що протягом всього періоду перебування України у складі СРСР трудова міграція населення утримувалася на високому рівні.

Аналіз структури міграції населення України свідчить про те, що за досліджуваний період відбулися зміни в інтенсивності й напрямі міграційних потоків. Динаміка втрат чисельності населення країни через міграцію має тенденцію до зменшення, хоча і присутні певні коливання. Слід врахувати те, що основна частка учасників цих процесів доводиться на працездатну частину населення.

Література

1. Тарнавський М. П. Міграційні процеси в Україні: причини і наслідки / М. П.Тарнавський // Наукові праці Кіровоградського національного технічного університету. Серія: Економічні науки. – 2012. – Вип. 22. – Ч. 1. – С. 3-10.
2. Перший Всеукраїнський перепис населення: історичні, методологічні, соціальні, економічні, етнічні аспекти / [Н. С. Власенко, Е. М. Лібанова, О. Г. Осауленко та ін.]; за ред. І. Ф. Кураса, С. І. Пиріжкова. – К.: ІВЦ Держкомстату України, 2004. – 558 с.
3. Демографічна криза в Україні: її причини та наслідки / [за ред. С. І. Пиріжкова]. – К. : ІВЦ. Державного комітету статистики України, 2003. – 231 с.
4. Донбас і Крим: ціна повернення: [монографія] / [за ред. В. П. Горбуліна, О. С. Власюка, Е. М. Лібанової, О. М. Ляшенко]. – К. : НІСД, 2015. – 474 с.
5. Міжвідомчий координаційний штаб повідомляє. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.dsns.gov.ua/ua/Mizhvidomchiykoordinaciyinyi-shtab>.
6. Ukraine: Internally Displaced People (website UNHCR, The UN Refugee Agency). [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://unhcr.org.ua/en/2011-08-26-06-58-56/news-archive/1244-internal-displacement-map>.
7. Главное управление по вопросам миграции МВД России. [Электронный ресурс]. – Режим доступа : https://гувм.мвд.рф/about/activity/stats/Statistics/Predostavlenie_ubezhishha_v_Rossijskoj
8. Міграція в Україні: факти і цифри / Міжнародна організація з міграції (МОМ) Представництво в Україні, 2016. – 31 с. [Електронний ресурс]. — Режим доступа: <http://www.iom.org.ua>.
9. Стадний С. Кількість українських студентів за кордоном. [Електронний ресурс]. — Режим доступа: <http://www.cedos.org.ua/uk/osvita/56>
10. External Labour Migration in Ukraine as a Factor in Socio-Demographic and Economic Development. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.carim-east.eu/media/CARIM-East-2012-RR-14.pdf>

References

1. Tamavskiy M. P. Migrantski protsesy v Ukraini: prychyny i naslidky / M. P.Tarnavskiy // Naukovi pratsi Kirovohradskoho natsionalnoho tekhnichnoho universytetu. Seriya: Ekonomichni nauky. – 2012. – Vyp. 22. – Ch. 1. – P. 3-10.
2. Pershyi Vseukrainskyi perepys naselennia: istorychni, metodolohichni, sotsialni, ekonomichni, etnichni aspekty / [N. S. Vlasenko, E. M. Libanova, O. H. Osaulenko ta in.]; za red. I. F. Kurasa, S. I. Pyrizhkova. – K.: IVTs Derzhkomstatu Ukrainy, 2004. – 558 p.

3. Demografichna kryza v Ukraini: yii prychyny ta naslidky / [za red. S. I. Pyrizhkova]. – K. : IVTs. Derzhavnoho komitetu statystyky Ukrainy, 2003. – 231 p.
4. Donbas i Krym: tsina povnennia: [monohrafiia] / [za red. V. P. Horbulina, O. S. Vlasiuka, E. M. Libanovoi, O. M. Liashenko]. – K. : NISD, 2015. – 474 p.
5. Mizhvidomchyi koordynatsiinyi shtab povidomiaie. [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu : <http://www.dsns.gov.ua/ua/Mizhvidomchiykoordinaciyinyi-shtab>.
6. Ukraine: Internally Displaced People (website UNHCR, The UN Refugee Agency). [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu : <http://unhcr.org.ua/en/2011-08-26-06-58-56/news-archive/1244-internal-displacement-map>.
7. Glavnoe upravlenie po voprosam migratsii MVD Rossii. [Elektronniy resurs]. – Rezhim dostupa : https://гувм.мвд.рф/about/activity/stats/Statistics/Predostavlenie_ubezhishha_v_Rossijskoj
8. Migrantsiia v Ukraini: fakty i tsifry / Mizhnarodna orhaniazatsiia z migrantsiia (MOM) Predstavnytstvo v Ukraini, 2016. – 31 s. [Elektronnyi resurs]. — Rezhym dostupa : <http://www.iom.org.ua>.
9. Stadnyi Ye. Kilkist ukrainskykh studentiv za kordonom. [Elektronnyi resurs]. — Rezhym dostupa: <http://www.cedos.org.ua/uk/osvita/56>
10. External Labour Migration in Ukraine as a Factor in Socio-Demographic and Economic Development. [Elektronnyi resurs]. — Rezhym dostupa: <http://www.carim-east.eu/media/CARIM-East-2012-RR-14.pdf>

Бойченко Э.Б., Дроботенко Я.М. Влияние миграционных процессов на формирование регионального рынка труда

В статье обосновано, что формирование регионального рынка труда происходит под влиянием миграционных процессов трудоспособной части населения. Доказано, что миграционные процессы меняют не только общий объем предложения рабочей силы, но и ее качество. Миграционные процессы имеют неоднозначное влияние на формирование половозрастной и образовательно-профессиональной структуры рынка труда. Так миграция может активно и быстро влиять на демографическую ситуацию, уменьшая или увеличивая численность населения, его половозрастной структуры, изменяя условия его воспроизводства. Процессы трудовой миграции имеют как положительные, так и отрицательные последствия. К положительным последствиям относят снижение напряженности на региональном рынке труда, уменьшение объемов регистрируемой и скрытой безработицы; увеличение доходов отдельно взятых семей, регионов и государства в целом. К негативным следует отнести потерю части трудового потенциала территории.

Ключевые слова: трудовая мобильность, миграционные потери, вынуждены мигранты, сальдо миграции, миграционные настроения.

Boichenko E. B., Drobotenko Ya.M. The impact of migration processes on the regional labor market

In the case of retrospective analysis, the retrospective analysis of the process of migration to the structure of the population of Ukraine starts from the beginning of the last table. It is substantiated that the formation of the regional labor market takes place under the influence of the migration processes of the able-bodied part of the population. It is proved that migration processes change not only the total amount of labor supply, but also its quality. Migration

---

processes have different impact on the formation of gender and age and educational and occupational structure of the labor market. So, migration can actively and quickly influence the demographic situation, reducing or increasing the population, its sex-age structure, changing the conditions for its reproduction. The processes of labor migration have both positive and negative consequences. Positive include a significant reduction of tension in the regional labor market, reduction of registered and hidden unemployment; an increase in the incomes of individual families, regions and the state as a whole. To the negative ones should include the loss of part of the labor potential of the territory.

Key words: *labor mobility, migration losses, forced migrants, balance of migration, migration sentiment.*

Бойченко Еліна Борисівна – старший науковий співробітник ІЕПД НАН України, м. Київ, д.е.н., доцент кафедри економіки підприємств, e-mail: boychenko-elina@ukr.net
Дроботенко Яна Михайлівна - **аспірант ІЕПД НАН, м. Київ**

Рецензент: д. е. н., проф. **Заблодська І.В.**

Стаття подана 03.12.2017.